

Bibliyografya Araştırması/Bibliography Research

Etnomüzikoloji Dergisi
Ethnomusicology Journal
Yıl / Year: 7 • Sayı / Issue:2
(2024)

1973'TEN 2024'E "PSYCHOLOGY OF MUSIC" DERGİSİ BİBLİYOGRAFYASI*

Ceren TÜRKER ERDEM**

Özet

Bu çalışma, uluslararası alanda önemli bir dergi olan "Psychology of Music" (PoM) Dergisi'nin yayın hayatına başladığı 1973 yılından günümüze kadar yayımlanan müzik araştırmalarının eğilimlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, müzik eğitimi, müzik psikolojisi, klinik çalışmalar, müzikle tedavi ve sosyo-kültürel konular üzerine odaklanan makaleleri belirlemek için Google Scholar veri tabanından yararlanılmıştır. Araştırmanın ilk adımında derginin literatürü taranmış ve çalışmaların konu başlıkları saptanarak makalenin ana başlıkları belirlenmiştir. Bu makaleler, içerik analizi yöntemiyle detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, dergide yayımlanan makalelerin büyük bir kısmının müzik eğitimi ve onun alt alanlarına odaklandığını göstermektedir. Bu sonuç, müzikle ilgili akademik çalışmalar yürütecek araştırmacılara yol gösterecek niteliktedir. Müzik eğitiminin yanı sıra diğer konuların da dergide yer alması, müzik psikolojisi alanındaki gelişmeleri ve değişimleri anlamak için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, müzik araştırmalarının genel eğilimlerini saptayarak, gelecekteki araştırmalar için değerli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik psikolojisi, "Psychology of Music" dergisi.

Bibliography of the "Psychology of Music" Journal from 1973 to 2024

Abstract

This study aims to identify the trends in music research published in the Psychology of Music (PoM) journal, an internationally significant journal, from its inception in 1973 to the present. The study utilized the Google Scholar database to identify articles focusing on music education, music psychology, clinical studies, music therapy, and socio-cultural

* Geliş Tarihi: 25 Ekim 2024 Kabul Tarihi: 28 Kasım 2024

** Dr. cerenturkerr@gmail.com ORCID: <http://0000-0003-0973-2729> Akdeniz Üniversitesi Müzik bilimleri

topics. In the first step of the study, a literature review of the journal was conducted, and the main themes of the articles were identified. These articles were analyzed in detail using content analysis. The findings reveal that a significant portion of the articles published in the journal focuses on music education and its subfields. This result provides valuable guidance for researchers conducting academic studies on music. In addition to music education, the inclusion of other topics in the journal offers an important foundation for understanding the developments and changes in the field of music psychology. In this context, this study, by identifying the general trends in music research, serves as a valuable resource for future research.

Keywords: Music Psychology, "Psychology of Music" Journal.

Giriş

Müzik psikolojisi, farklı disiplinleri içeren bir araştırma alanı olarak dikkat çeker. Günümüzde müzik psikolojisi özellikle müziğin bilişsel, gelişimsel ve sosyal yönlerine odaklanmaktadır. Bu disiplin müzik, müzikoloji, psikoloji, eğitim, sosyoloji, antropoloji ve bilişsel bilimin kesişim noktalarında bulunur. Hargreaves (1986), müzik psikolojisini biyolojik temelli müzik algısının psikolojik ve nörolojik boyutları, işitsel algı mekanizması, melodik algı, müzikal performans, müzik yeteneği ve gelişiminin psikometrik analizi, müzik dinlemenin estetik yönleri, müzik öğreniminin davranışsal analizleri ve uygulamalı çalışmalar gibi çeşitli alanları kapsayan bir disiplin olarak tanımlamıştır. İlerleyen yıllarda bu tanımlama değişmiş ve müzik psikolojisinin sosyal boyutu da işin içine katılmıştır.

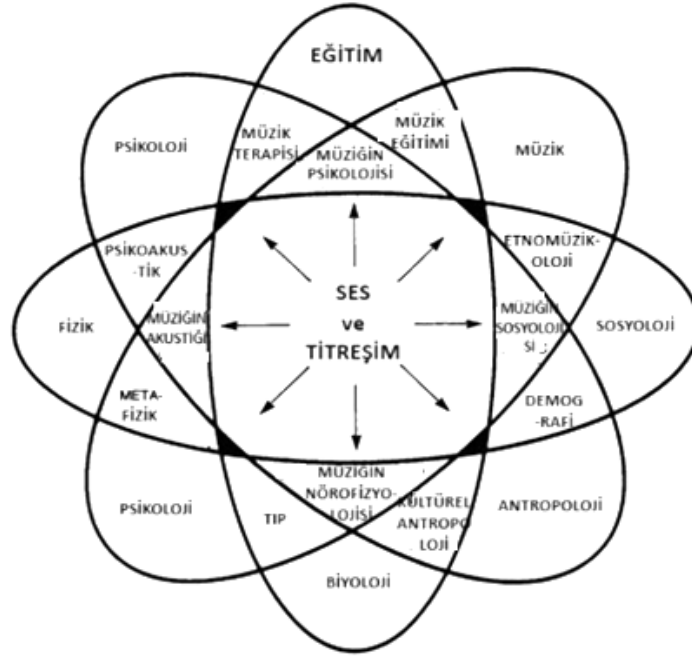
Şenel (2013) yaptığı doktora tezinde, Hargreaves ve North'a (1997) şu şekilde atıfta bulunmuştur:

Tanımlamada görülen bu farklılığın nedenini müziğin toplumdaki rolünde ortaya çıkan değişiklikler, teknolojik gelişimin sonucu olarak tüm müzik formlarının tarihte daha önce hiç olmadığı kadar ulaşılabilir hale gelmesi ve müziğin sıradan insanın günlük yaşamında giderek artan bir öneme sahip olması ve ayrıca psikoloji ve sosyal bilimler alanındaki son gelişmeler kapsamında sosyal biliş ya da insanların kendilerini ya da diğerlerini nasıl anlamlandırdığının çağdaş psikolojinin asli konularından biri haline gelmiş olmasında yattığı yine kendileri tarafından ifade edilmiştir (Hargreaves ve North, 1997, aktaran Şenel, 2013:6).

Bu bağlamda müzik psikolojisi, seslerin fiziksel özellikleriyle birlikte dinleyicinin bu sesleri algılayışı ve yorumlaması ile ilgilenirken aynı zamanda müziksel anlamın oluşturduğu sosyal ve kişilerarası bağlamı da ele alır ve müzik eğitimi, müzik psikolojisi, müzik tedavi-müzik terapi, etnomüzikoloji, bestecilik ve müzisyenlik gibi alanların

birleşimiyle açıklanabilir.

Seashore (1937), müzikal davranışın doğru çalışmasının fizik, fizyoloji, psikoloji, antropoloji, felsefe ve metafiziği kapsadığına inanıyordu. Aşağıdaki şekilde Seashore ve Gaston'un öncülüğünü takiben, Gaston'un öğrencisi Charles Eagle'ın bibliyografik müzik psikolojisi literatürü veri tabanı için oluşturduğu modelini görmekteyiz.

Görsel 1. Eagle'ın disiplinler arası müzik modeli (Eagle, 1996)

Bu model, bazı öncü liderler tarafından tasarlandığı şekliyle sesten yola çıkarak müziğin çok disiplinli ve disiplinler arası doğasını yansıtmaktadır. Seashore'un mantığını kabul ederek ve Eagle'ın modelini takip ederek Hodges'in tanımı ise şu şekildedir: "Müzik psikolojisi, müzik olgusunun çok disiplinli ve disiplinlerarası bir çalışmasıdır. Dolayısıyla müziği bir bütün olarak anlamak, birçok farklı disiplinden gelen girdileri birleştirmeyi yani disiplinler arası bir bakış açısı gerektirir" (Hodges, 2003).

Bu bağlamda PoM dergisi de müzik psikolojisinin disiplinlerarasılığına dikkat çeken ve psikoloji, eğitim, müzik, sosyal ve beşerî bilimler alanlarında makaleler yayınlayan hakemli ve akademik bir dergidir. 1973 yılında John Slobada tarafından kurulan bu dergi, müzik ve psikoloji disiplinleri arasında araştırmaların gelişmesini ve kaynak oluşturmasını amaçlamıştır. Dergi, müziğin herhangi bir psikolojik yönünün bilimsel

anlayışını arttırmayı hedefler. PoM, yılda dört kez yayımlanır ve müzik psikolojisi alanındaki yeni araştırmaları hızlı bir şekilde yayınlamak ve paylaşmak için sık bir yayım takvimini destekler. Dergide yayınlanan makaleler, müzik psikolojisi alanında çalışan akademisyenler, araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından ilgiyle takip edilir. Dergide yayımlanan makale türleri arasında araştırma makaleleri, derlemeler, klinik çalışmalar ve kitap incelemeleri bulunur. Bu çeşitlilik, müzik psikolojisi alanındaki farklı yaklaşımları ve araştırma yöntemlerini kapsar. Müzik ve psikoloji alanlarında çalışan akademisyen ve profesyoneller için dolu bir platformdur. Dinleme, yaratma, analiz etme, öğrenme-öğretme çalışmalarının yanı sıra sosyal, bilişsel, gelişimsel ve terapötik çalışmalar da sunmaktadır.

1973 yılında kurulan bu dergi, müziğin insan psikolojisi üzerindeki etkilerini inceleyen çok sayıda çalışmaya ev sahipliği yapmıştır. Derginin yayınladığı makaleler incelendiğinde, müzik ve insan davranışları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik çok çeşitli teorik, deneysel ve uygulamalı araştırmalar içerdiği gözlenmektedir.

Derginin tematik olarak ana eğilimleri zamanla evrim geçirmiştir. Erken dönemlerde, yani 1970'lerin ve 1980'lerin başlarında, müzik psikolojisinin ana araştırma alanlarının genellikle müzik algısı, müzikal hafıza, müzikal yetenek ve müzik ve duygular gibi temel psikolojik boyutlarla ilgili olduğu bilinmektedir. Bu sebeple dergide de bu dönemde yapılan araştırmalar, müzikle ilgili temel bilişsel süreçleri ve duygusal etkileri anlamaya odaklanmıştır. 1990'ların sonlarından itibaren, dergi daha kapsamlı bir şekilde sosyokültürel faktörler ve müzik ile toplum arasındaki ilişkiler üzerine de çalışmalar yayınlamaya başlamıştır. Bu dönemdeki araştırmalar, müziğin sadece birey psikolojisiyle değil, aynı zamanda grup dinamikleri ve toplumsal etkileşimlerle de nasıl ilişkilendiğine dair önemli bulgulara odaklanmıştır. Özellikle müzik ve kimlik, kültürel bağlamlar ve sosyal etkileşimler gibi konular öne çıkmıştır. Son yıllarda ise dergi, daha fazla disiplinler arası bir yaklaşım benimsemekte ve müzik terapisi, nöropsikoloji, eğitim ve sosyo-kültürel araştırmalar gibi alanlarda yeni ve yenilikçi çalışmalara yer vermektedir.

Araştırma da gözlenmektedir ki PoM dergisinde yapılan çalışmalar zaman içinde büyük bir çeşitlilik göstermiştir. Başlangıçta bireysel psikolojik süreçlere yoğunlaşan dergi, günümüzde müzik eğitimi, müzik terapisi ve sosyo-kültürel temalar gibi daha geniş çaplı ve disiplinler arası konulara yönelmiştir. Bu temalar, müziğin insan psikolojisi üzerindeki çok yönlü etkilerini daha derinlemesine anlamaya yönelik önemli alanlardır ve müzik psikolojisi araştırmalarının evrimini yansıtmaktadır. Bu nedenle araştırma “müzik eğitimi”, “müzik terapi-müzikle tedavi”, “sosyo-kültürel çalışmalar” olmak üzere 3 ana başlık altında kurgulanmıştır.

Bu araştırmada müzik eğitimi ile ilgili belirlenen alt başlıklar, müzik eğitiminin bireyler üzerindeki çok yönlü etkilerini anlamak için kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır. “Yaratıcılık ve beceri kazandırma”, müzik eğitiminin, bireylerin sanatsal yaratıcı düşünme ve teknik beceriler geliştirmelerine olanak tanıyan temel bir alan olarak seçilmiştir. “Bilişsel ve duyuşsal süreçler” ise müzik eğitiminin, bireylerin bilişsel gelişimleri (hafıza, dikkat, problem çözme) ve duygusal zekâlarını (empati, duygusal farkındalık) destekleyerek kişisel gelişimlerine katkı sağladığını vurgulamaktadır. “Müzikal tercihler ve kişilik özellikleri”, bireylerin müzikal seçimlerinin kişilikleri ve sosyal bağlamlarıyla nasıl şekillendiğini inceleyerek müzik eğitiminin bireysel özellikler üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Son olarak, “enstrüman eğitimi”, müzikal tekniklerin yanı sıra disiplin, öz motivasyon ve dikkat gibi önemli becerilerin gelişimini sağlayarak öğrencilerin performans ve ifade yeteneklerini derinleştiren bir alan olarak belirlenmiştir. Bu alt başlıklar, müzik eğitiminin geniş kapsamlı ve çok boyutlu etkilerini incelemek amacıyla seçilmiş olup, müzik eğitiminin bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağladığına dair derinlemesine bir anlayış geliştirmeyi hedeflemektedir.

Müzik terapi ve müzikle tedavi ile ilgili belirlenen alt başlıklar, müzik terapisinin bireylerin fiziksel, duygusal ve psikolojik iyileşme süreçlerine nasıl katkı sağladığını anlamak için geniş bir perspektif sunmaktadır. “Müzik terapi ile beceri kazandırma”, müzik terapisinin, bireylerin motor becerilerinden iletişim becerilerine kadar çeşitli alanlarda gelişim sağlamalarına nasıl yardımcı olduğunu incelemek amacıyla seçilmiştir. “Tedavi yöntemi (klinik çalışmalar)” alt başlığı, müzik terapisinin klinik

bağlamda kullanımı, terapötik süreçler ve tedaviye olan katkılarını derinlemesine inceleyerek bu alandaki etkinliği araştırmayı amaçlamaktadır. “Engelli bireylere yönelik çalışmalar”, müzik terapisinin özellikle engelli bireylerin duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlama potansiyelini araştırmak için belirlenmiş bir alt başlıktır. Son olarak, “enstrüman ile ilgili terapötik çalışmalar”, müzik terapilerinde enstrüman kullanımının, bireylerin terapi sürecindeki katılımını artırma ve duygusal ifadenin gelişmesine nasıl yardımcı olduğuna dair önemli bulgulara ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu alt başlıklar, müzik terapisinin farklı yöntemlerini ve bu yöntemlerin bireyler üzerindeki terapötik etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemek amacıyla seçilmiştir. Böylece, müzik terapisi alanındaki çeşitlilik ve etkililiği daha iyi bir şekilde anlaşılabilir.

Sosyo-kültürel çalışmalar ile ilgili belirlenen alt başlıklar, müziğin toplumsal bağlamda nasıl şekillendiğini ve bireylerin müzikle etkileşiminin kültürel, toplumsal faktörlerle nasıl ilişkilendiğini derinlemesine incelemek amacıyla seçilmiştir. “Etnik köken ve kimlik” alt başlığı, müziğin bir kimlik ve aidiyet aracı olarak nasıl kullanıldığını, farklı etnik kökenlerin müzik üzerindeki etkilerini ve kültürel kimliklerin müzikal ifade biçimlerine yansımalarını araştırmayı amaçlamaktadır. “Cinsiyet ve müzik” alt başlığı ise müzikle ilgili toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyet temelli müzikal tercih ve temalar, kadın ve erkeklerin müzik üretimindeki yerini ve cinsiyetin müziksel ifadeye olan etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Son olarak, “müzik ve dil” başlığı, müziğin dil ile nasıl etkileşim içinde olduğunu, müzik ve dil arasındaki ilişkiyi, müzikal ifadelerin dilsel iletişimle kesiştiği noktaları araştırmayı amaçlamaktadır. Bu alt başlıklar, müzik ve toplumsal faktörlerin birbirini nasıl şekillendirdiğini anlamak ve müziğin kültürel, toplumsal boyutlarını keşfetmek için seçilmiştir. Böylece, müziğin bireylerin kimlik oluşumunda, toplumsal yapıları anlamada ve kültürel etkileşimlerdeki rolü daha kapsamlı bir şekilde ortaya konulmuş olmaktadır. Belirlenen ana ve alt başlıklar doğrultusunda konulara ve yıllara göre dağılımları grafikleştirilmiş ve bulgular halinde sunulmuştur.

Yöntem

Bu çalışma, gözlemlenen eğilimleri tespit etmek için yapılan sistematik veri toplamaya ve bunları değerlendirmeye dayanan bir bibliyografya çalışmasıdır. Bibliyografya bir araştırma çalışması, kitap ya da herhangi bir yazılı eserle ilgili kaynakların, yazarlar, başlıklar ve yayın bilgileri gibi unsurların sıralandığı liste olarak tanımlanmaktadır (Macmillan, 2005). Bibliyolojinin bir bölümü olan bibliyografya, basılmış eserleri arar, kopyalar, açıklar ve sınıflandırır. Yani bibliyografya basılmış metinleri düzenlemiş kurallara göre veren bir listedir (Çakıroğlu & Çaydere, 2016).

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Google Scholar akademik veri tabanından literatür taraması yapılarak veriler toplanmış ve makalelere ulaşılmıştır. “Obje ve olguların doğrudan gözlemlenmesi yerine onları gözlemlemiş olanların yaptığı tespitleri incelemeyi içeren bu teknik kaynak, literatür ya da bibliyografya tarama olarak ifade edilmektedir” (Bal, 2001). Elde edilen makaleler 1973-2024 yılları arasını kapsamaktadır.

Veri Analizi

Araştırmada, Google Scholar veri tabanında “müzik eğitimi”, “müzik terapi-müzikle tedavi”, “sosyo-kültürel çalışmalar” anahtar kelimeleri kullanılarak taramalar yapılmış makale içerikleri kontrol edilerek, uygun temaya dahil edilmiştir. İçerik analizi neticesinde belirlenen temaların dışında kalan makaleler çalışma kapsamına dahil edilmemiştir. İçerik analizi, araştırmanın özüne ilişkin kalıpları, temaları, önyargıları ve anlamları belirlemek hedefiyle verilerin dikkatli, detaylı ve sistematik olarak incelenmesi ve yorumlanmasıdır. İçerik analizinde amaç, katılımcıların görüşleri ile dosya ve belge incelemesi yoluyla elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Baltacı, 2019).

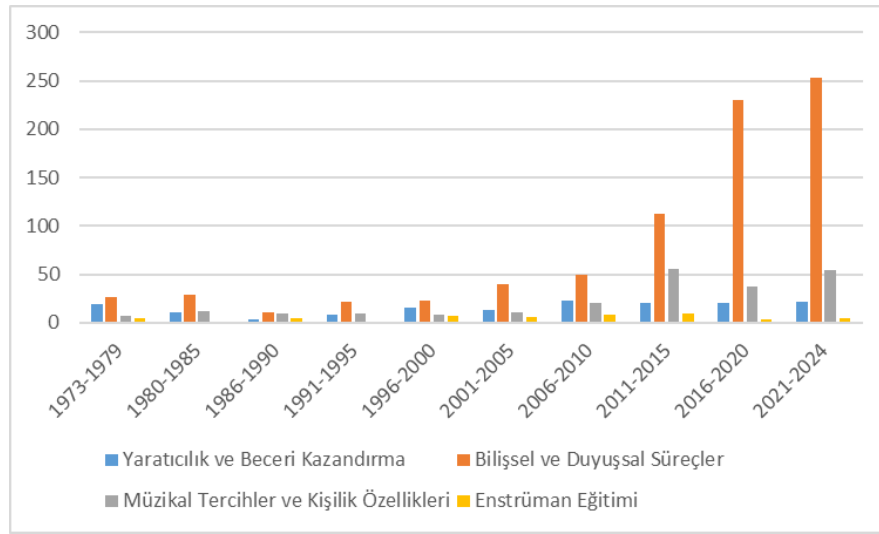
Bu bağlamda araştırmada 1973'ten günümüze kadar tarama yapılmış ve müzik psikolojisinin önemli konularını ele alan ana başlıklar belirlenmiştir. Ana başlıklar, yapılan genel tarama sonucunda PoM dergisinde en sık tekrarlanan konu başlıklarından tespit edilerek seçilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Müzik Eğitimi Temalı Makaleler

Müzik eğitimi ana başlığı altında toplam 1222 makale incelenmiş olup yaratıcılık ve beceri kazandırma, bilişsel ve duyuşsal süreçler, müzikal tercihler ve kişilik özellikleri ve enstrüman eğitimi ile ilgili araştırmalar olmak üzere 4 alt tema belirlenmiş, konulara ve yıllara göre dağılımları grafik şeklinde sunulmuştur.

Tablo 1. Müzik eğitimi temalı makalelerin konulara ve yıllara göre dağılımı

Toplamda yayımlanan 1222 makaleden 797'sinin bilişsel ve duyuşsal süreçlerle ilgili olduğu, 223'ünün müzikal tercihler ve kişilik özellikleri üzerine yoğunlaştığı, 153'ünün yaratıcılık ve beceri kazandırma ile ilgili olduğu, 49'unun ise enstrüman eğitimi üzerine araştırmalar içerdiği tespit edilmiştir.

1970'lerin sonlarından itibaren yayımlanan yaratıcılık ve beceri kazandırma temalı çalışmalar, başlangıçta daha sınırlı bir sayıya sahipken, özellikle 2000'lerin başlarından itibaren bu alanda dikkat çekici bir artış yaşanmıştır. İlk yıllarda (1973-1979) 19 makale ile öne çıkan bu konu, 1980'lerde bir miktar azalmış 1980-1985 yılları arasında 11 makale yayımlanmıştır. 1990'ların başında (1986-1990) sadece 3 makale yayımlandığı tespit edilmiştir. Ancak 2000'li yılların ortalarına doğru yeniden bir artışa geçmiş ve en yüksek sayıdaki makaleler 2006-2010 ve 2016-2020 yıllarında

yayımlanmıştır. Bu artış, müzik eğitiminde yaratıcılığın sadece teknik beceriler değil, aynı zamanda öğrencilere problem çözme ve yenilikçi düşünme becerileri kazandırmayı hedefleyen pedagojik bir amaca dönüşmeye başladığını gösteriyor. Bu dönemde, özellikle yaratıcılığın gelişimi ve beceri kazandırma konularının eğitimde önemli bir yer edindiği söylenebilir. Bilişsel ve duyuşsal süreçler üzerine yapılan araştırmalar, yıllar içinde önemli bir artış göstermiştir. Bu tema, özellikle 1980'lerin sonlarından itibaren daha fazla ilgi görmeye başlamış ve 2000'lerin başlarından sonra hızla artmıştır. 2011-2015 yıllarında yapılan çalışmalar, bu temada 113 makale sayısını ulaşmıştır. Özellikle 2016-2020 yıllarında bu sayı 230'a çıkarak belirgin bir artış göstermiştir. 2021-2024 yılları arasında ise yapılan çalışmalar bu alandaki en yüksek sayıya ulaşmış ve 253 makale yayımlanmıştır. Bu durum, müzik eğitiminde bilişsel ve duygusal süreçlerin, öğrenme ve gelişim açısından giderek daha fazla önemsenmeye başladığını göstermektedir. Müzik eğitiminin bilişsel gelişim, duygusal zekâ ve nörolojik etkiler üzerindeki etkilerinin daha fazla araştırıldığı bu dönemde, müzik eğitiminin psikolojik boyutları daha çok vurgulanmıştır. Bu eğilim, müzik eğitiminin yalnızca teknik bilgi aktarımı değil, aynı zamanda öğrencilerin bilişsel, duygusal ve nörolojik gelişimlerini destekleyen bir süreç olarak görülmeye başladığını göstermektedir.

Müzikal tercihler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalar, özellikle 1980'lerin sonlarından itibaren artmaya başlamış olsa da 1990'larda bu tema, diğer konularla kıyaslandığında daha az ilgi görmüştür. Ancak 2000'lerden sonra müzik eğitiminin psikolojik ve bireysel boyutlarına olan ilgi arttıkça, bu tema da yeniden dikkat çekmiştir. 2011-2015 yılları arasında yayımlanan 55 makale, müzikal tercihler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmaların artışını göstermektedir. Yine de 2016-2020 yılları arasında bu konudaki makale sayısında (37 makale) bir azalma yaşanmıştır. Daha sonraki yıllarda ise (2021-2024) tekrardan ele alınmaya başlanmış ve 54 makale ile bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum, müzik eğitimi ile ilgili bireysel farklılıkların ve müziksel tercihler ile kişilik arasındaki ilişkinin, özellikle müzik pedagojisinde önemli bir araştırma alanı olarak görüldüğünü ancak bu alandaki çalışmaların daha dar bir kapsamda kalmaya devam ettiğini işaret etmektedir.

Enstrüman eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, 1970'lerin sonlarından itibaren belirli bir yoğunlukla yayımlanmış olsa da, 1990'ların başından itibaren belirgin bir azalma göstermiştir. 1980-1985 yıllarında yalnızca 1 makale yayımlanmış, ardından 1990'larda bu alandaki ilgi daha da azalmıştır. 2000'lerin başlarında bir miktar artış gözlemlenmiş, ancak 2011-2015 yıllarındaki 9 makale ile en yüksek seviyeye ulaşan bu tema, 2016 sonrası dönemde tekrar azalmıştır. 2016-2020 yıllarında sadece 3 makale yayımlanmış olması, enstrüman eğitiminin günümüzde daha az odaklanan bir araştırma konusu haline geldiğini ve müzik eğitiminin daha geniş kapsamlı, bilişsel ve duygusal süreçlere odaklanmaya başladığını göstermektedir. Enstrüman eğitimi, hala müzik eğitiminin önemli bir parçası olmakla birlikte, bilişsel ve duygusal süreçlerin ön plana çıkmasıyla daha az araştırılmaya başlanmıştır. Bu eğilim, müzik eğitimi disiplininde daha bütüncül bir yaklaşımın ve öğrencinin genel gelişimini hedefleyen araştırmaların artış gösterdiğini işaret etmektedir.

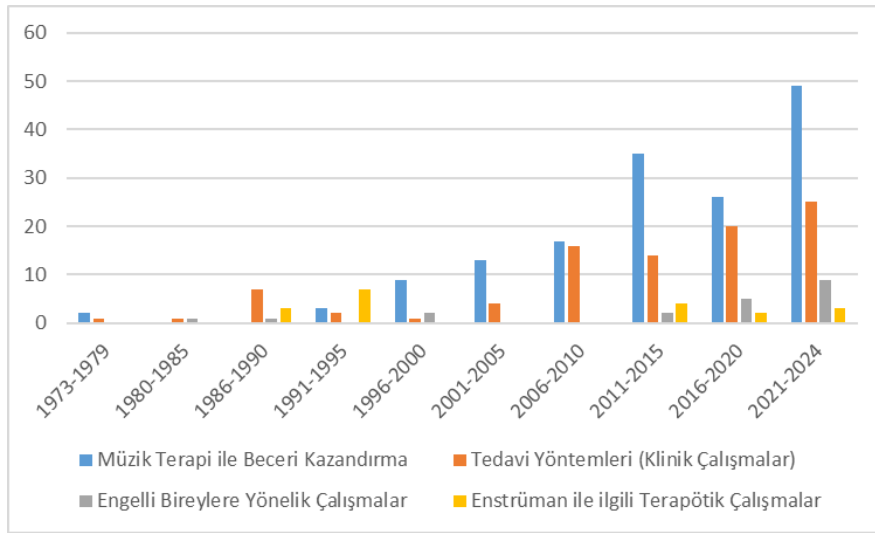
Genel olarak, "PoM" dergisindeki müzik eğitimi temalı makalelerin yıllara göre dağılımı, müzik eğitimi araştırmalarındaki eğilimlerin zaman içinde nasıl değiştiğini açıkça ortaya koymaktadır. 1970'lerin sonlarından itibaren, müzik eğitimi genellikle teknik beceriler ve enstrümantal eğitime dayalı çalışmalarla şekillenmişken, 2000'lerden sonra bilişsel ve duyuşsal süreçler gibi daha geniş ve derinlemesine psikolojik konuların ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. Bu dönemde, yaratıcılığın ve beceri kazandırmanın müzik eğitiminin pedagojik hedefleri olarak kabul edilmesiyle birlikte, enstrüman eğitimi gibi daha geleneksel konuların araştırma alanında daha az yer bulduğu söylenebilir.

Müzik eğitimi araştırmalarının günümüzde daha çok psikolojik, bilişsel ve duygusal etkilere odaklanması, müzik eğitimindeki pedagojik değişimlerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu durum, müzik eğitiminin sadece teknik beceri kazandırmakla kalmayıp, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini, duygusal zekâlarını ve yaratıcılıklarını artırmaya yönelik bir süreç olarak şekillendiğini ve bu bağlamda araştırmaların daha fazla psikolojik ve nörolojik bir çerçeveye oturduğunu göstermektedir.

Müzikle Tedavi- Müzik Terapi Temalı Makaleler

Müzikle tedavi-müzik terapi ana başlığı altında toplam 284 makale incelenmiş olup, müzik terapi ile beceri kazandırma, tedavi yöntemleri (klinik) çalışmalar, engelli bireylere yönelik çalışmalar ve enstrüman eğitimi ile ilgili terapötik çalışmalar olmak üzere 4 alt tema belirlenerek konulara ve yıllara göre dağılımları grafik şeklinde sunulmuştur.

Tablo 2. Müzikle Tedavi-Müzik terapi temalı makalelerin konulara ve yıllara göre dağılımı

Müzik terapi ile beceri kazandırma temalı çalışmalar, 1970'lerin sonlarından itibaren daha sınırlı bir şekilde yayımlanmaya başlamış, ancak özellikle 2000'li yıllardan sonra önemli bir artış göstermiştir. 1970'lerde bu konuda yalnızca 2 makale yayımlanmışken, 1980'ler boyunca hiç çalışma yapılmamıştır. Ancak, 1990'lardan itibaren bu alandaki araştırmalar artmaya başlamış ve 1991-2000 yıllarında 12 makale yayımlanmıştır. 2001-2005 yıllarında 13 makale ile artış hızlanmış, 2006-2010 yıllarında 17 makale ile devam etmiştir. 2011-2015 yıllarındaki 35 makale ve 2016-2020'deki 26 makale, bu alandaki akademik ilginin önemli ölçüde arttığını göstermektedir. 2021-2024 yıllarında ise 49 makale yayımlanmıştır, bu da beceri kazandırma ile ilgili müzik terapisi araştırmalarının giderek daha geniş bir yelpazede kabul görmeye başladığını gösterir. Bu artış, müzik terapisinin beceri geliştirme ve rehabilitasyon süreçlerinde daha fazla yer bulduğunu ve müzik terapistlerinin özellikle çocuklar ve yetişkinlerde beceri kazanımını destekleyen terapötik yöntemlere yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Müzik

terapi, beceri kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda bireylerin toplumsal hayata entegrasyonlarını da destekleyen bir araç olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda bu alandaki çalışmaların sayısındaki artış, müzik terapisinin pedagojik ve terapötik hedefleri bakımından geniş bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir.

Tedavi yöntemleri ve klinik çalışmalar üzerine yapılan araştırmalar, yıllar içinde belirgin bir artış göstermiştir. 1970'lerde (1973-1979) ve 1980'lerde (1980-1985) 1'er çalışma ile sınırlı kalan bu alan, 1986-1995 yıllarında önemli bir artış göstermiş ve 9 çalışmaya ulaşmıştır. 1996-2005 yılları arasında 5 çalışmanın yayımlandığı bu alanda, 2006-2010 yıllarında klinik tedaviye yönelik 16 çalışma yapılmıştır. 2011-2015 yıllarında 14 makale yayımlanmışken, 2016-2020 yıllarında bu sayı 20'ye çıkmıştır. 2021-2024 yıllarında ise 25 makale yayımlanarak, klinik alanda müzik terapisinin daha fazla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu artış, müzik terapisinin klinik tedavi süreçlerinde giderek daha fazla benimsendiğini ve bu alandaki bilimsel temellere dayalı çalışmaların çoğaldığını göstermektedir. Müzik terapisi, özellikle psikolojik hastalıklar ve fiziksel rehabilitasyon gibi alanlarda önemli bir tedavi aracı olarak kabul edilmekte, bu alanda yapılan klinik çalışmalar ise tedavi yöntemlerinin çeşitlendiğini ve müzik terapisi ile ilgili bilimsel literatürün derinleştiğini işaret etmektedir.

Engelli bireylere yönelik çalışmalar ise başlangıçta daha sınırlı olup, 1973-1979 yıllarında bu alanda herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. 1980-1990 yılları arasında 2 çalışma engelli bireyler üzerine yayımlanmış olsa da 2000'ler ve 2010'lar boyunca bu alandaki araştırmalar artmıştır. 1996-2000 yıllarında 2, 2011-2015 yıllarında, 2 çalışma yayımlanmış ve 2016-2020 yıllarında bu sayı 5 çalışmaya ulaşmıştır. 2021-2024 yıllarında ise 9 makale yayımlanarak, engelli bireyler üzerine yapılan müzik terapi çalışmalarında belirgin bir artış olduğu görülmüştür. Bu artış, engelli bireyler için müzik terapisinin önemli bir rehabilitasyon aracı haline geldiğini ve terapilerin engelli bireylerin duygusal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca, engelli bireylere yönelik müzik terapi çalışmalarındaki artış, toplumda engelli bireyler için daha fazla farkındalık yaratılmasına ve bu bireylerin toplumla entegrasyonunun sağlanmasına yönelik büyüyen bir ilgiye işaret etmektedir. Enstrüman ile ilgili terapötik çalışmalar daha az sayıda ve daha az bir ilgi görmüştür. 1970'ler ve 1980'ler boyunca bu

alandaki çalışmalar oldukça azdı. 1990'larda 10 çalışmaya ulaşan bu tema, sonraki yıllarda da düşük sayılarda araştırmalarla devam etmiştir. 2000-2010 yıllarında bu sayı 0'a düşerken, 2011-2015 ve 2016-2020 yıllarında ise sırasıyla 4 ve 2 makale yayımlanmıştır. 2021-2024 yıllarında ise bu sayı 3'e çıkmıştır. Enstrüman ile ilgili terapötik çalışmaların sayısındaki bu azalma, müzik terapisi alanında daha genel yöntemlerin, özellikle vokal terapiler, ritim terapileri ve grup terapileri gibi uygulamaların daha fazla tercih edilmesine bağlanabilir. Enstrümanlar daha spesifik bir terapi aracı olarak kullanılsa da, daha geniş terapötik yaklaşımlar ve müzik terapisi teknikleri, araştırmalarda ön plana çıkmaya başlamıştır. Ancak, enstrümanla yapılan terapilerin hala belirli bir öneme sahip olduğu ve özel terapötik alanlarda kullanımının devam ettiğini görmek mümkündür.

Genel olarak, müzik terapisi alanındaki araştırmalar, yıllar içinde giderek daha fazla kabul görmüş ve beceri kazandırma, tedavi yöntemleri, engelli bireyler üzerine çalışmalar gibi çeşitli terapötik alanlarda akademik ilgi artmıştır. Özellikle müzik terapi ile beceri kazandırma ve klinik tedavi yöntemleri üzerine yapılan çalışmaların sayısındaki artış, müzik terapisinin geniş bir terapötik yelpazede kullanımının yaygınlaştığını göstermektedir. Enstrümanla ilgili terapötik çalışmalar ise daha niş bir alan olarak kalmış, ancak müzik terapisi uygulamaları arasında hâlâ önemli bir yer tutmaktadır.

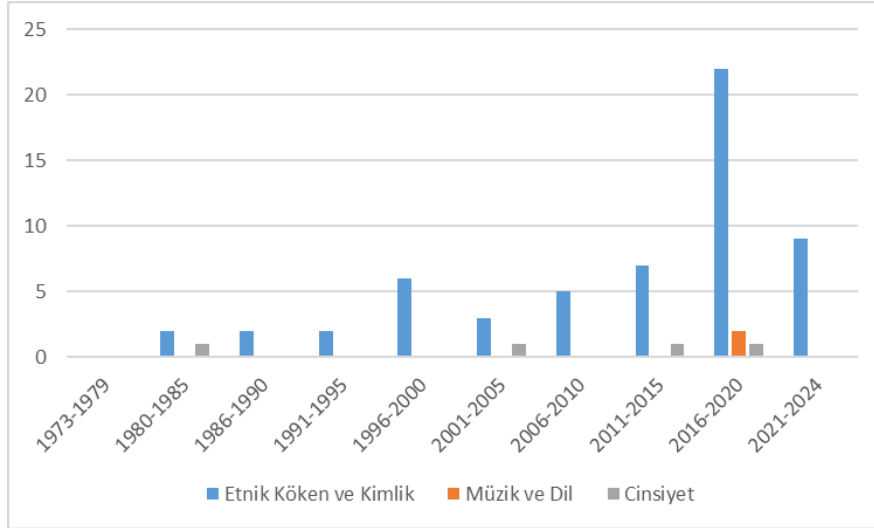
Engelli bireylere yönelik yapılan çalışmaların sayısındaki artış, bu alanda müzik terapisinin rehabilitasyon ve psikolojik destek sağlamak adına daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Müzik terapisi, sadece psikolojik tedaviye yönelik değil, aynı zamanda bilişsel ve duygusal gelişim desteklemek için de etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu da müzik terapisinin çok yönlü bir tedavi aracı olarak, çeşitli bireysel ihtiyaçları karşılamaya yönelik sürekli gelişen bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyo-Kültürel Makaleler

Sosyo-Kültürel makaleler ana başlığı altında toplam 64 makale incelenmiş olup, etnik köken ve kimlik, müzik ve dil, cinsiyet çalışmaları olmak üzere 3 alt tema belirlenerek

konu ve yıllara göre dağılımları grafik şeklinde sunulmuştur.

Tablo 3. Sosyo-kültürel temalı makalelerin konulara ve yıllara göre dağılımı

Etnik köken ve kimlik temalı çalışmalar, başlangıçta sınırlı sayıda yayımlanmış olsa da 1990'lardan itibaren bu alandaki araştırmaların arttığı gözlemlenmiştir. 1980-1985 yılları arasında bu tema üzerine yalnızca 2 makale yayımlanmışken, 1986-1990 ve 1991-1995 yılları arasında da benzer şekilde sadece 2'şer çalışma yapılmıştır. 1996-2000 yılları arasında, etnik köken ve kimlik üzerine yapılan makale sayısı 6'ya yükselmiş ve bu alandaki akademik ilgi belirgin şekilde artmıştır. 2001-2005 yıllarında bu sayı 3'e düşerken, 2006-2010 yıllarında 5 makale ile bir artış gözlemlenmiştir. 2011-2015 yıllarına gelindiğinde, 7 makale yayımlanmış ve etnik köken ile kimlik ilişkisine yönelik daha derinlemesine çalışmalar artmıştır. En belirgin artış ise 2016-2020 yıllarında yaşanmış ve 22 makale yayımlanarak bu alanda büyük bir ivme kazanılmıştır. 2021-2024 yıllarında ise bu sayı 9'a düşmüştür. Bu veriler, özellikle globalleşen dünyada kültürel çeşitliliğin artması ve kimlik inşası konusundaki farkındalığın yükselmesiyle birlikte etnik kimlik ve müzik arasındaki ilişkiye duyulan ilgiyi yansıtmaktadır. Etnik kimlik çalışmalarının artışının, müziğin bir kültürel ifade biçimi olarak bireylerin ve toplulukların kimliklerini oluşturma, güçlendirme ve iletme sürecindeki rolüne dikkat çektiği söylenebilir. 2016 sonrası büyük artış, müzik psikolojisinin kültürel çalışmalarla daha fazla entegre olduğunu ve müzikal kimlik araştırmalarının toplumların daha çeşitli yapılarına hitap etmeye başladığını göstermektedir.

Müzik ve dil ilişkisi temalı çalışmalar, 1973'lerden itibaren incelendiğinde genel olarak bu alandaki araştırmalar sınırlı kalmıştır. 1973-2020 yılları arasında yalnızca 2 makale yayımlandığı görülmüştür. 2020 yılından itibaren bir artış yaşanmış olsa da 2021-2024 yılları arasında yapılan çalışma sayısı 0'a düşmüştür. Müzik ve dil arasındaki ilişkinin zaman içinde daha az ilgi gördüğü söylenebilir. Bu durum, dil ve müzik arasındaki paralellikler, nöro linguistik müzik teorileri veya bilişsel müzik psikolojisi gibi alanlardaki önceki çalışmaların mevcut literatürü büyük ölçüde şekillendirdiğini düşündürülebilir. Ayrıca, bu konu daha çok nörolojik veya bilişsel perspektiften ele alındığı için, geleneksel müzik psikolojisi alanından daha farklı disiplinlerde araştırmaların yapılmış olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Müzik ve dil ilişkisi üzerine yapılan çalışmaların sayısındaki azalma, araştırmaların daha spesifik ve odaklanmış alanlara kaymasını işaret ediyor olabilir.

Cinsiyet temalı çalışmalar, özellikle 1980'ler ve 1990'lar boyunca az sayıda yayımlanmış ve bu temaya olan akademik ilgi başlangıçta sınırlı kalmıştır. 1980-1985 yılları arasında 1 makale çalışması yapılmıştır. 1991-1995 yıllarında bu sayı 0'a düşmüş, 2001-2005 yıllarında 1 makale yayımlanmıştır. 2006-2010 yıllarında çalışma gözlenmemiştir. 2011-2015 yıllarında ise bu sayı 1'e yükselmiş, 2016-2020 yıllarında da 1 makale ile devam etmiştir. 2021-2024 yıllarında ise cinsiyetle ilgili yapılan çalışmalar 0'a düşmüştür. Bu temadaki artış, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminist müzik teorileri gibi yaklaşımların yükselişe geçmesiyle ilişkilidir. Kadın sanatçılar, erkek egemen müzik endüstrisi, müzikal üretimde cinsiyetin rolü gibi konular, özellikle 2000'lerden itibaren daha fazla araştırılmaya başlanmıştır. Ancak, 2020'lerde cinsiyet temalı çalışmaların sayısındaki azalma, bu alanda yapılacak çalışmaların giderek daha fazla entegrasyon ve kesişimsel analizler üzerinden ele alındığını, dolayısıyla bu temanın başka araştırma soruları ile iç içe geçtiğini gösterebilir.

Genel olarak, sosyo-kültürel temalar müzik psikolojisinde yıllar içinde daha fazla dikkat çekmeye başlamış ve özellikle etnik köken ve kimlik teması büyük bir artış göstermiştir. Etnik kimlik ve müzik ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar, toplumların kültürel

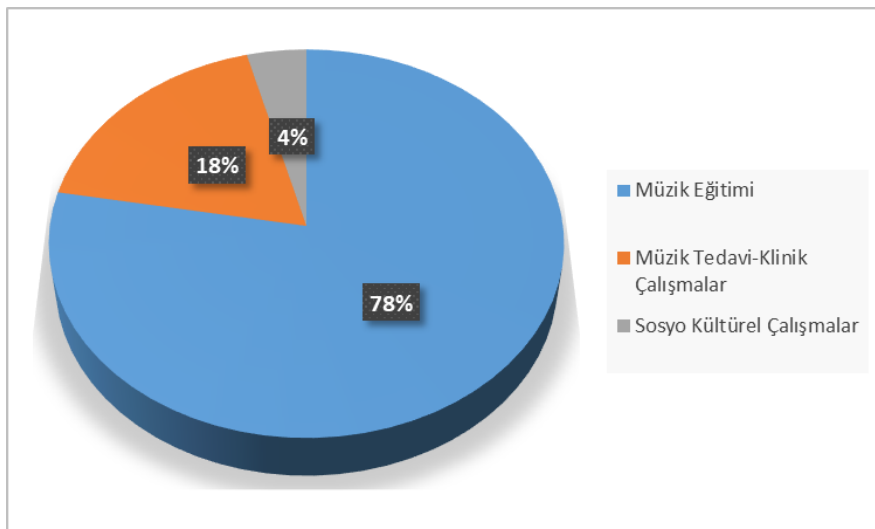
çeşitliliği ve kimlik politikalarıyla doğrudan ilişkili olarak geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Müzik ve dil ilişkisi ise zamanla daha dar bir alana kaymış ve son yıllarda daha az ilgi görmüştür. Cinsiyet temalı araştırmalar ise, feminist müzik teorilerinin etkisiyle artmış olsa da, 2020'lerdeki azalmanın, cinsiyetle ilgili çalışmaların daha entegre bir biçimde ele alındığı ve daha çeşitli temalarla kesişmeye başladığı anlamına geldiği söylenebilir.

Bu tablo, müzik psikolojisinin sadece psikolojik süreçleri değil, aynı zamanda kültürel, toplumsal ve kimliksel dinamikleri anlamada önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Etnik kimlik üzerine yapılan çalışmaların artışı, küreselleşmenin etkisiyle kültürel çeşitliliğin artan rolünü yansıtırken, cinsiyet ve müzik çalışmaları da toplumsal değişimler doğrultusunda yeni araştırma alanlarına yönelmiştir.

PoM Dergisinin Genel Dağılımı

1973 ile 2024 yılları arasında PoM dergisinde 3 ana başlık altında toplam 1570 çalışma yer almaktadır. Bu çalışmaların yüzdeleri aşağıdaki grafikteki gibidir.

Tablo 4. PoM dergisinin konulara göre genel dağılımı

PoM dergisinde 1973'ten günümüze kadar yayımlanan makalelere bakıldığında, toplam 1570 makalenin %78'inin "Müzik eğitimi" temalı çalışmalardan oluştuğu

görülmektedir. %18'ini "Müzikle tedavi ve müzik terapi" konulu çalışmalar oluştururken, %4'ü ise "Sosyo-kültürel" temalı çalışmalardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, PoM dergisinde 1973'ten günümüze kadar yayımlanan makalelerin büyük bir kısmının "Müzik eğitimi" temalı çalışmalar olduğuna dikkat çekmek mümkündür. En az yer bulan konunun ise "Sosyo-kültürel" temalı çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç

PoM Dergisi'nde yer alan çalışmaların zaman içindeki evrimi, müzik psikolojisi alanındaki önemli değişimleri ve araştırma eğilimlerini yansıtmaktadır. Özellikle müzik eğitimi alanındaki çalışmaların %78 gibi büyük bir oranda dergide yer bulması, bu alanın psikolojik araştırmaların merkezine yerleştiğini ve müzik eğitimini yalnızca teknik beceri kazandırma süreci olarak görmekten, öğrencilerin duygusal, bilişsel ve nörolojik gelişimlerine katkı sağlama amacı taşıyan daha kapsamlı bir yaklaşıma evrildiğini göstermektedir. Müzik eğitiminin pedagojik perspektiflerdeki bu dönüşüm, müzik psikolojisinin bireysel gelişim ve öğrenme süreçlerini anlamadaki kritik rolünü pekiştirmektedir.

Müzik terapisi, derginin ikinci büyük araştırma alanını oluşturmuş olup, klinik bağlamda yapılan çalışmaların artışı, müzik terapisi uygulamalarının sadece engelli bireyler için değil, aynı zamanda geniş bir toplumsal yelpazeye hitap ettiğini ve müziğin terapötik potansiyelinin giderek daha fazla tanındığını göstermektedir. Bu bağlamda müzik terapisi, bilişsel, duygusal ve fiziksel iyileşme süreçlerinde etkin bir araç olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyo-kültürel çalışmalar ise, dergide daha sınırlı bir yer tutmakla birlikte, müzik ile kimlik, kültür ve toplumsal yapı arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların artışı, müzik psikolojisinin toplumsal bağlamdaki önemini vurgulamaktadır. Özellikle son yıllarda, müzik ve etnik kimlik, cinsiyet ve kültürel çeşitlilik gibi konulara olan artan ilgi, müziğin toplumsal ve kültürel yapıları anlamada güçlü bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, PoM Dergisi, müzik psikolojisinin multidisipliner ve dinamik doğasını yansıtarak, müzik eğitimi, terapötik uygulamalar ve sosyo-kültürel incelemeler arasındaki sınırları aşan, birbirini tamamlayan bir alanın gelişimine katkı sağlamaktadır. Gelecek çalışmaların, bu temalar arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine keşfetmesi ve müzik psikolojisinin daha geniş bir toplumsal etki alanına sahip olmasına olanak tanıyacak şekilde çeşitlenmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda, müzik psikolojisinin disiplinlerarası bir yaklaşımla, eğitim, terapi ve toplumsal araştırmalar arasında köprüler kurarak daha geniş bir çerçeveye oturması mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Bal, H. (2001). Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri. *Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları*, 87.
- Eagle, C. T. (1996). An introductory perspective on music psychology. *Handbook of music psychology*, 1-28.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Çakıroğlu, İ., & Çaydere, Ö. Ö. (2016). Milli Kütüphanede Bulunan Müzik Konulu Kitaplarla İlgili Bibliyografya Çalışması (1994-2011). *Çevrimiçi Müzik Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-27.
- Hargreaves, D. J. (1986). *The developmental psychology of music*. Cambridge University Press.
- Hargreaves, David J. Ve North, Adrian C. (1997). "The Social Psychology of Music". D.J Hargreaves ve A.C. North (Derl.) içinde, *The Social Psychology of Music*. (1-21). Oxford: Oxford University Press
- Hodges, D. A. (2003). Music Psychology and Music Education: What's the connection?. *Research studies in music education*, 21(1), 31-44.
- Macmillan, M. (2005). *The concise dictionary of the English language* (5th ed.). Longman.
- Seashore, C. E. (1937). The psychology of music. *Music Educators Journal*, 23(4), 30-33.
- Şenel, O. (2013). *Müzik algısı, müzik tercihi ve sosyal kimlik bağlamında müzikte önyargı ve kalıpyargı* (Doctoral dissertation, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).